

RESIDENTIA, RESIDERE.

SUMMARIUM.

1. Residere in ecclesia vel præbenda quid sit et importet. — 2. Ad residendum non sufficit commorari personaliter, et existere in loco beneficii, sed insuper requiritur, quod beneficiarius personaliter deserviat ecclesie in divinis officiis. — 3. Beneficiarius debet per se ipsum personaliter præstare ecclesiasticum ministerium nec potest per alium. — 4. Residentia est duplex, una vera et altera ficta; et quæ sit utraque? — 5. Spectato jure communi omnia beneficia requirunt residentiam. — 6. Ex generali tamen consuetudine beneficia simplicia eam non requirunt, nisi fundator oppositum statuerit, aut statutum, vel legitima consuetudo alicujus particularis Ecclesie eam requirant. — 7. Episcopi et parochi tenentur ad residentiam

(1. Residere in ecclesia vel præbenda nihil aliud est, et importat, quam commorari in loco beneficii et ecclesie in divinis officiis personaliter deservire. Sic in re communis, per text. in c. *Quia nonnulli* 3, De clericis non residentibus, ibi: « Cum igitur ecclesia vel ecclesiasticorum ministerium committi debuerit, talis ad hoc persona quærat, quæ residere in loco, et curam ejus per seipsam valeat exercere; » cap. *Relatum* 4, eod. tit., ibi: « Cum in Lateranensi concilio statutum sit, ut personæ tali ecclesia, vel beneficium ecclesiasticum conferatur, quæ residere in loco, et curam ejus per se valeat exercere; » c. *Conquerente* 6, eod. tit., ibi: « Vel quod eidem ecclesie non deserviat. »

(2. Ex quibus textibus clare patet, quod non sufficit commorari personaliter, et existere in loco beneficii, sed insuper requiritur, quod beneficiarius personaliter deserviat ecclesie in divinis officiis. Unde canonicus quamvis personaliter sit præsens in loco ecclesie cathedralis, vel collegiatae, si nunquam accedat ad chorum et capitulum, non censetur residere, text. expresso, in cap. *Consuetudinem* unic., De clericis non residentibus, in 6, ibi: « Qualitercunque in civitatibus seu aliis locis, in quibus ipsæ consistunt ecclesie, sint præsentibus, » et ibi Glossa communiter recepta verb. *Præsentibus*, ubi sic expresse habet: « Quid enim prodest præsentia in loco, ex quo divinis non adsunt, propter quæ sunt beneficia constituta? »

(3. Item ex dictis textibus manifeste patet, quod beneficiarius debet per se ipsum personaliter præstare ecclesiasticum ministerium in loco beneficii, et in divinis officiis ipsi Ecclesie deservire. In ecclesiasticis enim beneficiis requirentibus residentiam locum non habet regula *Lx Juris in 6*. « Potest quis per alium, quod potest facere per seipsum, » quia hæc Regula patitur exceptionem, quoties electa est industria, et fides personæ, cui aliquid committitur, ut patet in cap. *Quoniam* 43, § *Is autem*, De officio judicis delegati, et cap. *Is cui* 12, eod. in 6. Sic autem in beneficiis ecclesiasticis censetur electa industria et fides personæ ad per se ipsam personaliter residen-

dentiam, et Ecclesie in divinis officiis deservendum. Cap. *Quia nonnulli* 3, c. *Relatum* 4, et c. *Conquerente* 6, De clericis non residentibus, et cap. *Unic.* eod. in 6, cum similibus. (4. Residentia est duplex, una vera et altera ficta. Residentia vera est illa, qua beneficiarius vere ac realiter præsens est in loco beneficii, hujusque onera, seu officia per semetipsum personaliter exercet. Residentia ficta est illa, qua beneficiarius ex legitima causa absens habetur ex quadam juris fictione pro præsentibus, saltem ad lucrandos fructus grossos, cap. *De cetero* 7, et c. *Ad audientiam* 13, De clericis non residentibus, ubi duo canonici absentes in servitio episcopi hæc juris fictione habentur præsentibus seu residentibus. Vel etiam ad lucrandas distributiones quotidianas, cap. *Consuetudinem* unic., De clericis non residentibus, in 6, ubi canonici infirmitate, seu justa ac rationabili corporali necessitate, aut evidenti ecclesie utilitate impediti, licet absentes, habentur hæc juris fictione præsentibus seu residentibus, concil. Tridentin. sess. xxiv, *De reform.*, c. 8, ubi statuit, quod canonicus penitentiarius pro præsentibus in choro censeatur, dum audit confessiones in ecclesia, ibi: « Qui dum confessiones in ecclesia audiet, inter præsentibus in choro censeatur. » Et sic etiam juris fictione censentur residere in suis parochialibus parochi illi, qui ex legitima causa absentes deserviunt suis parochiis per idoneos vicarios, cap. *Exstirpanda* 30, § *Qui vero*, De præbendis; Barbosa, lib. iii *Decretal.*, tit. 5, n. 9; Pirrhing, *ibid.*, num. 2; Reiffenstuel, *ibid.*, num. 2, et alii passim.

(5. Spectato jure communi, omnia beneficia requirunt residentiam. Abbas, in cit. cap. *Exstirpanda* 30, § *Qui vero*, num. 30, asserens quod beneficium quantumcunque minimum de jure communi requirit residentiam; Fagnan., in cap. *Cum omnes* 6, De constit., num. 14; Reiffenstuel, *loc. cit.*, num. 8, et alii communiter, per text. in cap. *Ex par.* 8, et cap. *Inter quatuor* 10, De clericis non residentibus, c. *Ad hæc* 13, De præbendis, ibi: « Cum singula officia in ecclesiis assiduitatem exigant personarum; » et concordant cap. *Ex gestis* 2, cap. *Clericos* 17, De clericis non residentibus, cap. *Super inor-*

dum, et Ecclesie in divinis officiis deservendum. Cap. *Quia nonnulli* 3, c. *Relatum* 4, et c. *Conquerente* 6, De clericis non residentibus, et cap. *Unic.* eod. in 6, cum similibus. (4. Residentia est duplex, una vera et altera ficta. Residentia vera est illa, qua beneficiarius vere ac realiter præsens est in loco beneficii, hujusque onera, seu officia per semetipsum personaliter exercet. Residentia ficta est illa, qua beneficiarius ex legitima causa absens habetur ex quadam juris fictione pro præsentibus, saltem ad lucrandos fructus grossos, cap. *De cetero* 7, et c. *Ad audientiam* 13, De clericis non residentibus, ubi duo canonici absentes in servitio episcopi hæc juris fictione habentur præsentibus seu residentibus. Vel etiam ad lucrandas distributiones quotidianas, cap. *Consuetudinem* unic., De clericis non residentibus, in 6, ubi canonici infirmitate, seu justa ac rationabili corporali necessitate, aut evidenti ecclesie utilitate impediti, licet absentes, habentur hæc juris fictione præsentibus seu residentibus, concil. Tridentin. sess. xxiv, *De reform.*, c. 8, ubi statuit, quod canonicus penitentiarius pro præsentibus in choro censeatur, dum audit confessiones in ecclesia, ibi: « Qui dum confessiones in ecclesia audiet, inter præsentibus in choro censeatur. » Et sic etiam juris fictione censentur residere in suis parochialibus parochi illi, qui ex legitima causa absentes deserviunt suis parochiis per idoneos vicarios, cap. *Exstirpanda* 30, § *Qui vero*, De præbendis; Barbosa, lib. iii *Decretal.*, tit. 5, n. 9; Pirrhing, *ibid.*, num. 2; Reiffenstuel, *ibid.*, num. 2, et alii passim.

(5. Spectato jure communi, omnia beneficia requirunt residentiam. Abbas, in cit. cap. *Exstirpanda* 30, § *Qui vero*, num. 30, asserens quod beneficium quantumcunque minimum de jure communi requirit residentiam; Fagnan., in cap. *Cum omnes* 6, De constit., num. 14; Reiffenstuel, *loc. cit.*, num. 8, et alii communiter, per text. in cap. *Ex par.* 8, et cap. *Inter quatuor* 10, De clericis non residentibus, c. *Ad hæc* 13, De præbendis, ibi: « Cum singula officia in ecclesiis assiduitatem exigant personarum; » et concordant cap. *Ex gestis* 2, cap. *Clericos* 17, De clericis non residentibus, cap. *Super inor-*

dinata 35, De præbendis, cum similibus. Et quoad beneficia simplicia idipsum desumitur ex cap. *Eleutherius* 1, cap. *Clericus* 4, et cap. *Clerici vero* 5, dist. 91, cap. *Si quis in clerico* 29, caus. 7, quæst. 1, et cap. *Conquerente* 6, De clericis non residentibus, in cuius sumario sic expresse habetur: « Qui non residet in beneficio etiam modicæ æstimationis, illo privatur. »

(6. Dicitur autem notanter *Spectato jure communi*, quia, ex generali consuetudine totius Ecclesie, beneficia simplicia residentiam personalem non requirunt; unde sic beneficiati possunt per alios eisdem deservire, nisi fundatores clare et expresse oppositum statuerint. Abbas in cit. cap. *Cum omnes* 6, De constitutionibus, num. 1; Fagnan., *ibid.*, n. 4 et seq., citans Rotam apud card. Seraphin., decis. 693, num. 5, et alios; Felinus, in cap. *Dilectus* 29, De rescriptis, num. 1; Vallensis, lib. iii *Decretal.*, tit. 4, num. 3 et 4; Reiffenstuel, *ibid.*, num. 9; Garcias, *De beneficiis*, part. iii, c. 2, num. 3 et 4, ac seq.; Zerola, part. i *Praxis episcopalis*, vers. *Beneficium*, § *Ad septimum*, vers. *Octava conclusio*, allegans declarationem sacre congregationis in hæc verba: « Obtinens beneficium, quod sit simplex, et sine cura animarum, et extra ecclesiam collegiatam, nec personalem residentiam ob aliam causam requirens, non tenetur in eo residere, sed ad inserviendum illi per alium, qui probatus sit ab ordinario: » ubi notanda est illa clausula: *Nec personalem residentiam ob aliam causam requirens*, quæ clare demonstrat, quod licet, spectato jure communi, seu potius generali consuetudine, beneficia simplicia residentiam personalem non requirant; si tamen fundatores expresse obligaverint sic beneficiatos ad residentiam personalem, vel talis obligatio legitime inducta esset ex statuto vel consuetudine alicujus particularis ecclesie, sine ullo dubio tenerentur tales beneficiati personaliter residere, et per semetipsos injuncta ecclesiastica servitia præstare, prout teste Garcia, *De beneficiis*, par. iii, cap. 2, n. 11 et 12, pluries resolvit Rota, et signanter in una *Calaguritana beneficii de Navarrete*, 10 Junii 1588, coram D. Pamphilio, et in una *Cesaraugustana Fructuum*, 4 Junii 1660, coram D. Corduba.

(7. Episcopi et parochi tenentur ad residentiam personalem, non solum de jure ec-

(150) Consulere etiam poteris t. VI *Thesauri ecclesiastici* ab Antonio Schmid editi 1717, Nelleri dissertationem *De varietate residentiarum canonicatum*, primum Treviris an. 1759 excusam.

Nota editorum Casinensium.

Extra controversiam est, obtinentes beneficia, nempe dignitates, canonicatus, præbendas vel portiones in cathedralibus, vel collegiatis ecclesiis teneri in eis personaliter residere, nec in absentia fructus præbendarum suarum percipere, suosque facere posse. Cap. *Licet de præbendis*, cap. fin. *De cler. non residentibus*.

Ampliatu primo hujusmodi conclusio, ut habeat locum, non obstante contraria consuetudine non

clesiastico, seu canonico sed etiam de jure divino et naturali; colligitur aperte ex conc. Trid., sess. xxii, *De reformat.*, cap. 1, quod tamen noluit explicite definire tanquam dogma fidei. Vide verb. EPISCOPUS, art. 3, n. 1 et 2, et verb. PAROCHUS, art. 2, a n. 1 ad 4, ubi afferuntur ad id jura et doctores. Quoad residentiam vero episcoporum attendenda nunc est novissima constitutio Bened. XIV, quæ incip. *Ad universam Christianam Reipublicam statum*, in qua inter alia summe providus Pontifex assignat absentie causas et tempora a concilio Trid. permessa, canonica et Pontificia statuta ad id confirmat et innovat. Item pœnas in contravenientes, addita pœna privationis indultorum competentium assistentibus solio Pontificio. Congregationem super residentia, ejusque sessiones in usum reducit. Singulis absentie causis opportuna rescripta comparat. An, et quatenus permittendum episcopo, ut a diœcesi absit causa litis? Quid ratione infirmitatis extra diœcesim contractæ? Quid ad convalescendum ex morbo in diœcesi contracto? Quid ratione aeris insalubris? Quid pro celebrandis conciliis in assembleis et diœtibus? Quid pro construendis processibus Apostolicis in causis canonizationum? assignat. Præceptum de præmissorum observantia, et de onere denuntiandi non residentes imponit. Specialem ad id commissionem nuntio Apostolico Neapoli commoranti injungit. Ac tandem etiam S. R. E. card. præmissis legibus comprehensos expresse declarat.

(8. Beneficia non curata, ut sunt canonicatus, et hujusmodi obtinentes, tenentur ad residentiam solò jure ecclesiastico seu canonico, atque ex primæva fundatorum dispositione per sacros canones approbata. Fagnan., in cap. *Exstirpanda* 30, § *Qui vero*, De præbendis, n. 2; Pirrhing, lib. iii *Decretal.*, tit. 4, n. 16; Reiffenstuel, *ibid.*, n. 14; Vallensis, *ibid.*, n. 2; Zoesius, *ibid.*, n. 2, et alii communiter; beneficia enim non curata sunt solummodo ab Ecclesia instituta propter cultum divinum, et non propter curam animarum. Unde in istis non urget ratio, quæ urget in beneficiis curatis.

(9. Quo autem ad ea quæ concernunt canonicorum residentiam, et quibus pœnis subjaceant, non residendo? Vide verb. CANONICUS, art. 5 per tot (150).

(10. Quoad ea quæ concernunt episcopo-

residenti, aut fructus in absentia percipiendi, cum tali consuetudini sit expresse a Tridentino derogatum, sess. xxiv, cap. 12, *De reformat.*, ubi statuitur, ut obtinentibus in cathedralibus, aut collegiatis ecclesiis dignitates, canonicatus, præbendas aut portiones, non liceat vigore cujuslibet statuti, vel consuetudinis ultra tres menses ab iisdem Ecclesiis quolibet anno abesse. Quo decreto corrigitur decretalis *cum omnes*, De constit., vi cuius valida hujusmodi consuetudo habebatur. Fagnanus, ad cap. *Licet*, De præbendis, etc., num. 31. Quinimo in cathedralibus et collegiatis insignibus eo decreto conciliari sublata est consuetudo etiam immemorabilis vacandi ultra tres menses a servitio chori, ut multoties respondit S. congregat. Concil. Fagnan.

rum residentiam, et quibus pœnis subjaceant non residendo? Vide verb. Episcopus, art. 3, a n. 1 ad num. 39.

mus, loc. cit., num. 51. De collegiatis vero non insignibus vid. v. INSIGNIS, INSIGNITAS, et additiones Casinenses ibi.

(« Verumtamen hæc constitutio (Tridentina) in multis Ecclesiis (præsertim Germaniæ nostræ) non est recepta; nam alicubi tantum medio anno, alicubi tribus tantum mensibus canonici residere coguntur ad lucrandos fructus grossos, teste Garcia, De benefic., part. III, c. 2, num. 550, et Layman, lib. IV, tr. 2, c. 6, num. 2, ubi addit, quod in quibusdam Ecclesiis canonici, qui uno certo die v. g. S. Michaelis resident, et divinis intersunt, totius anni redditus lucentur. » Ita Pirrhing ad tit. De cleric. non resident., num. 6. Quod idem tradunt Leurenus, For. benef., p. III, cap. 2, quæst. 110, num. 2; Schmalzgrueber, tit. De cler. non resid., num. 8. Cæterum vide infra excerpta ex Bened. XIV.)

Hinc pro comperto habe, conc. Trid. cit. sess. XXIV, cap. 12 omnino præcipere residentiam in cathedralibus et collegiatis insignibus, ita ut ultra tres menses, aut aliud tempus brevius, juxta constitutiones Ecclesiarum, non liceat canonicis ab illis abesse, fretis quavis consuetudine vel statutis. Ventriglia, Prag. for. eccles., part. 1, adnot. 19, § 3, n. 10.

Porro Trident. decretum De residentia, uti supra, locum habet etiam in dignitatibus et canonicat. cathedralium Ecclesiarum, quæ nullos habent redditus; nam nihilominus obligant ad personalem residentiam, non obstante contraria consuetudine, ex Fagnan., loc. cit., cap. Licet, num. 40, idem die de canonicatibus collegiarum insignium, ut a contrario sensu patet ex decret. S. cong. Conc. a nobis allato in nostris additionibus sub. v. INSIGNIS, INSIGNITAS.

« Quinimo thesaurarius Eccles. Cosentinæ, cum dignitas thesaurarius nec fructus aliquos, nec curam haberet, licet sit major post Pontificalem in d. Ecclesia dubitavit, an teneretur residere, stante consuetudine non residendi... Sacra congregatio censuit thesaurarium, licet nullos fructus haberet, teneri ex concilio ad residentiam, quia illa consuetudo non residendi, quæ valet de jure communi, cum nulli sint fructus, sublata est a concilio in canonicatibus et curatis.

« Et similiter cum cardinalis... episcopus Auximanus petisset, an duæ dignitates suæ cathedralis, videlicet archidiaconus et archipresbyter, qui nullos redditus habent, sed solum stallum in choro, teneantur ad residentiam, et ad quod genus residentiæ: die 18 Januarii 1814, responsum est, supradictas dignitates, licet nullos habeant redditus, teneri omnino residere juxta formam a concilio præscriptam. » Fagn. ad c. Cum omnes, De const., n. 25 et seqq., v. v. CANONICUS, art. 5, n. 103.

His adde, ut nec sufficiat residentia in civitate, sed omnino requiratur interessentia divinis officiis, adeo ut contra absentes a choro ultra tres menses procedendum sit ad præscriptum concilii; residentia enim accipienda est cum effectu... ideoque cum esset quæsitum, an verba posita in d. cap. 12. (Concil. Trid.) § Præterea, sess. XXIV prohibeant, ne canonici, et alii absint a choro, vel tantum ne absint a civitate, S. congreg. censuit prohibere, ne absint a choro. Et ad consultationem cardinalis S. Prædix, tunc archiep. Mediol. respondit, puniendos esse, qui absunt a servitio ecclesiæ, licet in civitate, locove, in quibus ipsa ecclesia consistit, sint præsentibus, quia verba concilii dicunt ab iisdem ecclesiis abesse, non a loco ecclesiæ. Et iterum consultis quomodo essent privandi, qui ultra

ADDITIONES CASINENSES.

(11. Episcopus residere tenetur in sua ecclesia cathedrali, seu in civitate, in qua ec-

medietatem anni absunt a servitio ecclesiæ, prætextu quod non discesserint a civitate: Respondit, primo anno privandos esse dimidia parte fructuum, secundo omnibus; tertio, prout sancitum est conc. Trid., cap. 12, sess. XXIV. Hæc in terminis apud Fagnanum, cit. c. Licet, num. 41.

Amplius canonici, etsi choro intersint, nisi tamen psallat, distributiones quotidianas nequam lucratur. S. cong. Concil., April. 1618. » Apud Nicolium, in Flosc., v. CANONICUS, n. 16.

Lubet etiam quoad canonicorum residentiam, quæ sequuntur, adnotare.

« Dignitates, et canonici, non obstante, quod velint amittere tertiam partem fructuum præbendarum pro distributionibus applicatam, adhuc ab episcopo compelli possunt ad residendum personaliter, ut declaravit S. cong. Concil... Decretum autem ex libris secretariæ excerptum, sic loquitur: « Congregatio censuit, dignitates in cathedralibus et collegiatis posse compelli ad residendum personaliter pœnis præfixis decr. conc. sess. XXIV, cap. 12, § Præterea, non obstante, quod velint amittere tertiam partem fructuum pro distributionibus quotidianis applicatam. » Monacellus, Form. legal. pract., tom. I, tit. 2, form. 6, n. 24.

Porro notandum est ut nec aeris intemperies excuset canonicos a residentia ultra tres menses a concilio permittis. Adeoque petentibus canonicis, ut liceret dimidiæ eorum parti per alternas hebdomadas inservire, eo quod cathedralis frigida et humida esset, S. congregat. abnuvit, et sanctissimus iidem abnuvit. Adverte tamen, quia DD... communiter tenent, beneficiatum excusari a residentia ob aeris intemperiem... sed videntur accipere intemperiem pro aeris corruptione... quo casu licet eis abscedere, etiam renuente superiore, cum periculum sit in mora. » Fagnanus, ad cap. Licet, De præbend. et dignitat., n. 46.

Hinc « Sacra congregat., etc., die 9 Novembris 1650, in Mediolanen. censuit canonicis causa pestis absentibus deberi quotidianas distributiones, si pestis grassetur, et petentes soliti sint inservire, et probetur legitima consuetudo, quod distributiones hujusmodi dentur absentibus ex juxta causa; quando autem dicatur pestis grassari, ut sit juxta causa absentiae, judicio episcopi esse relinquendum. » Apud Bened. XIV, Instit. eccles. 107, § 8, num. 50.

Rursus eadem S. cong. die 16 Maii 1654, in una Turritana censuit, deberi distributiones canonicis, qui propter pestem non potuerat in civitatem ingredi, si pestis grassetur, canonicus ipse solitus sit inservire, et adsit Ecclesiæ consuetudo. Imo et noviter provisus de canonicatibus, possessione per legitimum procuratorem capta, si propter pestem ad residentiam prohibeantur accedere, debentur distributiones. Lucana, 28 Jul. 1657. Apud Nicolium, in Flosc., v. Pestis, n. 2.

Sicuti etiam ob aeris intemperiem tolerari potest, quod matutinum non ab ortu solis, sed per horam integram post solis ortum incipiatur, prout pro tolerantia respondit sac. cong. Concil., in Troiana, 14 Feb. et 14 Nov. 1699, favore capituli collegiatae civitatis Foggiae; Monacell., tom. I, tit. 5, form. 2, n. 53.

Illud quoque advertas licet, ubi agitur de canonicatibus et dignitatibus in cathedrali vel collegiata, regulam generalem esse de residenti necessitate, « nisi lex foundationis legitime statutæ aliter suadeat, ex Regula sæpius insinuata in materia juris-patronatus, ut in limine foundationis de consensu ordinarii adjici valeant a fundatore conditiones

ejusdem suam cathedralem habet, ut decretum fuit conc. Carth. 5, cap. 5, de quo can. Placuit 21, caus. 7, q. 1, his verbis: « Pla-

juri contraria. » De Luca, in Tridentinum, disc. 4, num. 12.

Lubet quoque ad majorem rei claritatem sequentia exscribere ex Bened. XIV, in hæc sane verba: « Tridentina synodus hæc præcipit, cap. 12, sess. XXIV De reformat. Præterea obtinentibus in iisdem cathedralibus, aut collegiatis dignitates, canonicatus, præbendas aut portiones, non liceat vigore cujuslibet statuti, aut consuetudinis, ultra tres menses ab iisdem ecclesiis quolibet anno abesse, salvis nihilominus earum ecclesiarum constitutionibus, quæ longius servitii tempus requirunt. » Quamvis hæc verba perspicua satis videantur, tamen eo adducta fuit sacra congregatio Concilii, ut falsas quorundam explicationes compesceret.

« Primo, censuerunt aliqui, fuisse impertitum a Tridentina synodo privilegium universis canonicis, ut tribus mensibus per annum a choro longe absentent, et tamen muneri suo satisfacerent; nec fuisse abrogatam a concilio consuetudinem immemorabilem, si quæ fuerit, ut canonici plus quam tribus mensibus a choro liberentur; sed longe diversum est privilegium elargiri canonicis generationibus, ut in chorum per tres menses haud convenient, ac decernere, ne plus quam tres menses sibi desumant ob quodcumque statutum aut consuetudinem; cum præsertim illud superaddatur, quod minime abrogentur leges et consuetudines, quæ præbendam obtinentibus vacationem a choro brevioribus tribus mensibus concedunt: Quapropter S. congreg. Mutinensi episcopo ita respondit 1573, lib. I Decret., pag. 168: « Sacra, etc., censuit, trium mensium absentiam non concedi canonicis ex decreto concilii sess. XXIV, cap. 12, si constitutionibus Ecclesiæ servitium totius anni absque ulla intermissione requirunt. » Insuper Fagnanus hæc testatur cap. Ad audientiam, a n. 8 usque ad n. 16, De clericis non residentibus, et cap. Licet, num. 48, De præbendis: « Canonicis majori servitio Ecclesiæ, quam novem mensibus, ascriptis, postulantibus ex gratia vacationem trium mensium, sacra congregatio meo tempore semper abstulit. » Eadem sac. congregatio anno 1581, l. III Decret., pag. 186, in quadam Calaguritanâ in hunc modum constituit: « Sacra, etc., censuit, non licere præbendatis vigore cujuscumque consuetudinis, etiam immemorabilis, ab eorum ecclesiis ultra tres menses abesse. » In causa pariter Mirandensi, ubi centum dierum vacationem a choro Sedes Apostolica confirmaverat, sacra congregatio anno 1585, hoc decretum edidit, lib. IV Decr., pag. 88 a terg.: « Concordiam a Sede Apostolica confirmatam, non esse a concilio sublatam. »

Secundo, quærebatur, utrum juxta concilii decretum, quo vacatio trium mensium a choro solum conceditur, absentes dici queant illi, qui dimisso choro, versantur in civitate seu loco, in quo posita est cathedralis, aut collegiata, cui ascripta: responsum fuit, illos existimandos esse tanquam absentes, cum Tridentina synodus absentiam intelligat ab ecclesia, uti constat ex his verbis: « Ab iisdem ecclesiis abesse. » Anno 1575; hoc decretum conditum fuit. Lib. I Decr., pag. 3. « Sacra, etc., censuit puniendos esse eos, qui absunt a servitio Ecclesiæ, licet in civitate, locove, in quibus est Ecclesia, sint præsentibus. » Insuper eodem anno, cum Mutinensis episcopus petisset, lib. I Decr., pag. 178 et seq., an censendi forent absentes: « Qui non absunt ab ecclesia vel a civitate, sed ab ecclesiæ servitio tot vicibus, ut trium mensium præscripta quantitas annuo spatio superetur? »

cuit, ut nemini sit facultas, relicta principali cathedra, ad aliquam ecclesiam in diocesi constitutam se conferre, nisi, » ut ait

Sacra congregatio respondit: « Istos haberi pro absentibus. »

« Tertio, ut concilii decretum quidam eluderent, id asseruerunt quod Mutinensis idem episcopus fuisse exposuit sacre congregationi, anno 1573, lib. I Decret., pag. 178 et seq. « Qui absunt ultra tres menses, sed intermissis diebus, ut tamen toto anni spatio simul collecti, et in unum numerum redacti trimestre spatium superent, vel potius trium mensium continuam absentiam adesse oporteat, quo dato verendum, ne cuius pateat aditus ad suam pro libito, et impune deserendam, et fraudandam ecclesiam; nam singulo trimestri spatio si per duos vel tres dies quis inserviat, nunquam labi patietur tres menses continuos, et levi negotio illudet ecclesiæ, et a concilio pœnis se eximet. » Responsum fuit his verbis: « Sacra, etc., censuit non oportere, sed satis esse, quod dies absentiae, quanquam interpolati, superent trimestre. » Imo cum in supputanda vacatione trium mensium, quos indulget Tridentina synodus, aut breviori vacatione, si ita decernant peculiare locorum constitutiones, horæ non vero dies numerarentur, S. cong. hanc supputandi rationem improbavit die 17 Junii anno 1594. « In causa Aquil., lib. VIII Decret., pag. 92 a terg.: Sacra, etc., censuit, ad constituendum servitium novem mensium non esse colligendas punctaturas, quasi ii, qui novem partes punctaturarum ex duodecim, quæ ex servitio totius anni conflantur, deseruissent tulerint, servitio novem mensium debito satisfecerint, sed ipsos dies residentiae, et servitii, sive continui fuerint, sive interpolati, numerandos esse, ut numerum compleant dictorum mensium novem. »

« Proscriptis igitur falsi decreti conciliaris explicationibus, sacra congregatio studium et operam contulit, ut quasdam leges faceret, quæ pertinet ad hanc vacationem trium mensium seu brevioris, si peculiare Ecclesiæ ita consueverint: itaque die 12 Julii anno 1631, ita sancitum fuit: In causa Auxim., lib. XIV Decret., pag. 467: « Sacra, etc., censuit eminentissimum episcopum facere debere decretum, in collegiatis ecclesiis suæ diocesis, quæ vigore concilii Tridentini gaudent vacatione trium mensium, canonicos abesse non posse ultra tertiam partem uno et eodem tempore, et hujusmodi vacationem contingere non debere tempore Quadragesimæ et Adventus, neque in amplioribus anni festivitibus. »

« Insuper anno 1581 ita statuit: « In causa Abulen., lib. III Decret., pag. 79. An dignitates et canonici, portionarii, cantores, aut alii officiales possint abesse a servitio ecclesiæ sine licentia episcopi? Sacra, etc., censuit non requiri licentiam episcopi, quando dignitates, canonici, aut portionarii abesse volunt tempore ipsis a concilio permissis: non tamen omnes simul abesse posse, ne ecclesia suo debito servitio destituatur. Quota autem pars simul possit abesse, relinqui arbitrio episcopi et capituli. »

« Idem confirmatum est die 12 Martii, anno 1594. In causa Senen., lib. VIII Decr., pag. 86, et anno pariter 1599, In causa Valisole., lib. IX Decr., pag. 74. Deinde novam consuetudinem, quæ paulatim a canonicis inducebatur, ut vacationis tempore a diocesi discederent inscio episcopo, hoc decreto improbavit. In causa Jaderen., die 9 Maii, anno 1626, lib. XII Decret., pag. 253. « Sacra, etc., tametsi declaraverit, nullam requiri licentiam ad hoc, ut canonici abesse possint in men-

Glossa, « causa visitandi. » Idem constat ex can. 20, *cit.* caus. 7, quæst. 1, his verbis: « Pervenit ad Nos, Pigmenium Amalphitanæ civitatis episcopum in ecclesia sua residere non esse contentum, sed foris per diversa loca vagari; et infra: Idcirco hac tibi auctoritate præcipimus, ut supradicto episcopo interminari non desinas, quatenus hoc de cætero facere non præsumat, sed in ecclesia sua sacerdotali more resideat. »

Hinc, Fagnano docente; « obligatio residendi in cathedrali ecclesia surgit ex dispositione antiquorum canonum, quos Trid. synodus ibi (sess. xxiii, cap. 1) penitus non sustulit, sed tantum moderata est. » Ad c. *Canonum statuta*, n. 101.

« sibus a concilio permissis; censuit tamen, hanc declarationem non vindicare sibi locum, quoties canonici abesse volunt extra diocesim; ac proinde hoc casu episcopi licentiam esse obtinendam. Cæterum episcopum non debere illam absque rationabili causa negare. » Idem responsum fecit die 22 Januarii, anno 1628. In *causa Terracinen.*, lib. xiii *Decret.*, pag. 580. Recenter idem statuit die 4 Maii, anno 1737. In *causa Castri maris*, in qua disceptatio habita fuit de edicto episcopi, quo ipse caverat, ne absque sua facultate diocesim canonici relinquere: Quamobrem sacra congregatio servari mandavit decretum editum in causa Jaderen. die 9 Maii, anno 1626. Neque omitti debet, licere quidem canonicis vacationis præscriptæ tempore chorum dimittere; id tamen solum suffragari, ut fructus præbendarum accipiant, non autem quotidianas distributiones, nisi forte peculiare ipsorum constitutiones a Sede Apostolica confirmatæ ante synodum Tridentinam, hoc etiam emolumentum ipsis canonicis impertiant. In sess. xxiv, cap. 12 dicitur, « quod obtinentibus dignitates aut canonicatus, non liceat vigore cujuslibet statuti aut consuetudinis, ultra tres menses ab iisdem ecclesiis quolibet anno abesse. » Quæritur: « An liceat canonicis, qui habent constitutiones Sedis Apostolicæ auctoritate factas, aut confirmatas ante concilium Tridentinum, quæ concederent illis vacationem duorum mensium, et quod interim haberentur pro interessentibus, et lucrarentur distributiones, an huiusmodi constitutiones censeantur revocatæ a concilio Tridentino? Sacra, etc., respondit abesse licere, sed non lucrari distributiones quotidianas. Ad secundum, Constitutiones a Sede Apostolica confirmatas non censi sublatas. » Ita decrevit sacra congregatio, in *causa Bononien.*, et in alia *Pistorien.*, anno 1586, lib. iv *Decret.*, pag. 168 et 212.

« Hæc indicanda putavimus, ut verba concilii Tridentini funditus intelligantur: Præterea obtinentibus in eisdem cathedralibus, aut collegiatis, dignitates, canonicatus, præbendas, aut portiones, non liceat vigore cujuslibet statuti, aut consuetudinis, ultra tres menses ab iisdem ecclesiis quolibet anno abesse, salvis nihilominus earum ecclesiarum constitutionibus, quæ longius servitii tempus requirunt. » Sed quoniam idem concilium ita rem prosequitur: « Alioquin privetur unusquisque dimidia parte fructuum, quos ratione etiam præbendæ ac residentie fecit suos; quod si iterum eadem fuerit usus negligentia, privetur omnibus fructibus, quos eodem anno lucratus fuerit: crescente vero contumacia, contra eos, juxta sacrorum canonum constitutiones, procedatur; » ideo non alienum putamus afferre, quæ sacra congregatio sancita voluit anno 1573, in *causa Vercellen.*, lib. i *Decret.*, pag. 190

(12. Id ipsum probatur a simili; namque abbas in suo monasterio, parochus in loco ecclesiæ parochialis, aliique beneficiati in loco beneficii, ad obeunda rite munera sua residere tenentur. Accedit, quod episcopus sit sponsus ecclesiæ suæ, spiritualis conjugii vinculo obligatus; unde ecclesiam potius viduatam relinqueret, nisi in ea residentiam figeret. Reiffenstuel, ad tit. *De cleric. non resident.*, n. 29.

(13. Adeoque « in hoc regula generalis (quando ex antiqua consuetudine, vel ex aliqua justa causa (151) ejus limitatio non resultat) assistit capitulo seu civitati, ut scilicet episcopus, pro majori parte anni residere teneatur in cathedrali, ibique tribunal

et seq. « Quæritur de forma procedendi contra canonicos, qui abfuerunt ab ecclesia ultra tres menses, prout cap. 12, sess. xxiv concilii Tridentini; videlicet, an huiusmodi contumaces, et absentes, sint prius monendi ad residendum, antequam puniantur, sicut moneri mandat idem concilium omnes curatos non residentes, juxta cap. 1, vers. *Quod si per edictum*, sess. xxiii? Sacra, etc., censuit, non esse citandos, aut monendos ad residendum; sed si ultra tres menses abfuerint, tunc citandos ad allegandum, quare non debeant privari secundum decretum concilii, sess. xxiv, cap. 12. » Quod si aliquis canonicatus vel beneficio, quibus onus residendi conjungitur, privari debeat, absentia trium annorum prius necessaria est, quibus peractis, ter ille monendus est, et per sex alios menses expectandus. Deinde ad privationem, licet ipse non compareat, devenitur. Hæc sapienter explicat Fagnanus, cap. *Ex tua*, num. 44 et 45, *De clericis non residentibus*. Hanc legem institutam perpetuo tenuit sacra congregatio, cum nos ipsi secretarii munus ageremus, in *causa Romana canonicatus*, quæ die 3 Decembris anno 1718 proposita fuit.

« Insuper episcopus aliam quoque viam inire potest ad comprimendos ejusmodi contumaces. Quippe sacrum concilium nequaquam abrogavit ea, quæ sancita sunt in cap. *Ex tua*, *De clericis non residentibus*: Fagnanus, *loc. cit.*, num. 35. Quapropter illo triennii spatio permittitur episcopo eosdem perveracibus a divinis suspendere, quamvis viam insistere cœperit, quam Tridentina synodus indicavit. Attamen si id faciat, ad privationis sententiam ferendam devenire nequit. Celebrerrimum est decretum die 18 Novembris editum anno 1673, in *causa Tarentina*, lib. ii *Decret.*, pag. 395: « Ut consulari ecclesiis, quarum servitium detrimentum patitur propter absentiam canonicorum vel beneficiatorum, qui propter reddituum tenuitatem residentie leges contemunt, quæritur:

« Primo, an durante triennio præscripto a sacro concilio, cap. 12, sess. xxiv *De reformatione*, possit adversus obtinentes in cathedralibus aut collegiatis dignitates, canonicatus, præbendas, aut portiones, eosque non residentes, procedi ad suspensionem, juxta dispositionem capituli: *Ex tua*, *De clericis non residentibus*, et quatenus affirmative?

« Secundo, an id possit etiam post inchoatam viam procedendi a concilio præscriptam?

« Sacra, etc., ad primum respondit affirmative. Ad secundum pariter affirmative respondit exclusiva privatione. »

Hæc omnia ex Bened. XIV, *Institut. eccles.* 107, § 6.

(151) Excipitur namque, quando vel causa rationabilis, vel specialis diocesim consuetudo suaserit, ut episc. resideant extra civitatem episco-

erectum habere; cum etenim Sedes Apostolica in erectione illius cathedralis, illum locum opportunum censuerit pro residentia episcopi, et ad quem alii diocesani accedere debeant, hinc proinde repositum esse non debet in episcopi arbitrio locum immutare, nisi aliqua justa causa accedat, puta insalubritatis aeris, vel depopulationis in toto, sive in notabili parte, adeo ut residentia episcoporum et tribunalis cum debita majestate, vel securitate ibi sequi non valeat, vel ex alia simili causa pro singulorum casuum circumstantiis.

(14. « Adhuc tamen in casibus, in quibus hujus regulæ limitatio admittenda veniat, id practicabile est in aliis anni temporibus, non autem in illis in quibus per decretum Trid., sess. xxiii, cap. 1, specialiter disponitur, ut residere debeat in cathedrali; ut sunt tempora a Dominica prima Adventus, usque ad Epiphaniam; a die Cinerum ad octavam Paschæ; ac etiam in solemnitatibus Pentecostes, Corporis Christi, et Sancti Titularis ipsius cathedralis, aliæ simili magna loci solemnitate (152), in qua pro ejus moribus, scandalosum esset, quod episcopus non esset præsens, quodque a legitimo impedimento non detentus non interveniret.

(15. « Id autem justam præbebit ansam subditis recurrendi ad sacram congregationem, ut episcopum ad huiusmodi residentiam cogat; ac etiam ex antiquorum canonum dispositione habemus, ut præsertim consecratio olei sancti in die Cœnæ Domini in cathedrali præcise fieri debeat. Non tamen id eisdem subditis tribuere potest licentiam non parendi episcopo, qui in alia diocesis parte resideat. . . . Regula etenim assistit episcopo, ut in quacunque diocesis parte residendo, residendi obligationi satisfacere dicatur. » Sic cardinalis de Luca, *Annot. ad Trid.*, disc. 4, n. 3.

(16. Sed ad majorem rei illustrationem et declarationem, illud animadvertendum, episcopum in penam privationis fructuum non incidere (de qua cap. 1, sess. vi *Trident.*), dummodo in diocesi resideat, nempe in quacunque diocesis parte, et in quocunque anni tempore, et etiamsi temporibus Adventus, Quadragesimæ, aliisque per *Trident.* d. sess. xxiii, cap. 1, vers. *Admonet* notatis, suam residentiam in cathedrali, sed alibi, modo tamen in ambitu diocesis, faciat. Audiamus Fagnanum in hæc sane verba: « Verius videtur episcopum in diocesi, quocunque residentem, in penas concilii non incidere; nam decre-

palem in loco vicino, prout archiepiscopi et electores Colonienses residere solent Bonæ, Trevirenses Hemsstainii, vel Confluentiæ, episcopi Constantienses, Marisburgi, Augustani Dilingæ, Schmalzgrueber, ad titulum *De cleric. non resident.*, § 1, n. 10.

(152) Hæc porro apud *Tridentinum*, cit. sess. xxiii, cap. 1, ibi: « Eisdem (episcopos) interim admonet, et in Domino hortatur, ne... Dominici Adventus, Quadragesimæ, Nativitatis, Resurrectionis Domini, Pentecostes, item et Corporis Christi diebus, quibus refici maxime, et in Domino gaudere

tum cap. 1, sess. vi, ad hoc, ut episcopi incidant in penam privationis quartæ partis fructuum, requirit ut sex mensibus continuus a suis ecclesiis extra suam diocesim morando abfuerint. Unde ad ejusmodi penam satis non est, ut abfuerint a suis ecclesiis tantum, nisi etiam abfuerint extra diocesim, cum concilium utrumque copulative requirat sub unica verborum structura. . . . Sive igitur episcopi dictis anni temporibus (*Adventus*, etc.) teneantur in cathedrali residere, sive non; absolutum tamen videtur eos non incidere in penas non residentium, dummodo resideant in diocesi. » Ad cap. *Qualiter*, *De cleric. non resident.*, n. 28 et seqq.

(17. Quamvis vero hæc ita se habeant, episcopos tamen ex pastoralis officii debito, teneri residere in cathedrali, temporibus ut supra a Tridentino prænotatis, ita ut secus suæ obligationi non satisfaciant, nisi munia episcopalia in sua diocesi eos alio vocent.

(18. « Itaque, sic idem Fagnanus, videtur respondendum episcopos temporibus a Tridentino concilio præscriptis, teneri quidem apud suam cathedralem ecclesiam residere, ita ut aliter suæ obligationi non satisfaciant, nisi munia episcopalia in sua diocesi eos alio vocent; cæterum non incidere in penas a sancta synodo episcopis non residentibus inflictas, dummodo in diocesi resideant, et hanc sententiam probavit sacra congregatio ejusdem concilii interpres. » *Loc. cit.*, n. 39 (153).

(19. Et revera sacra congregatio Concilii, teste Pignatello, consult. *Canonic.*, t. VII, consult. 64, n. 15 et 16, ita censuit et declaravit his verbis: « Posito decreto concilii Tridentini, cap. 1, sess. vi, et cap. 1, sess. xxiii, An episcopi temporibus præscriptis in d. cap. 1, sess. xxiii, vers. *Eisdem interim admonet*, in Ecclesia sua residere teneantur, an vero satis sit, ut in diocesi resideant? Sacra congregatio, etc., articulo huiusmodi accurate discusso, censuit episcopos temporibus, ut supra præscriptis, teneri in ecclesia cathedrali residere, nec satis esse ut in diocesi resideant, ita ut aliter suæ obligationi non satisfaciant, nisi episcopalia munia in sua diocesi eos alio vocent. Cæterum non incidere in penas a sancta synodo episcopis non residentibus inflictas, dummodo in diocesi resideant. » Eademque sacra congregatio, die 3 Septembris 1622, in *una Cassan.*, censuit episcopum, si non accedat ad cathedralem temporibus a concil. præscriptis, licet male faciat,

pastoris presentia oves debeant, ipsi ab ecclesia sua cathedrali ullo pacto absint, nisi episcopalia munia in sua diocesi eos alio vocent. »

(153) « Quia tamen laudata synodus ad presentiam in his diebus episcopos solum hortatur et monet, *eisdem interim admonet et hortatur* (verba sunt *Trid.*, l. c.); ideo, ut bene advertit Palao, part. ii, n. 4, non videtur peccaturos mortaliter, si in sua diocesi residentes, illis temporibus a suis ecclesiis aliquando absint. » Schmalzgrueber, ad titulum *De cleric. non resid.*, n. 18.